

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Γ' ΤΑΞΗΣ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΤΕΡΗ & ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

1. Να αναπτύξετε με σαφήνεια τις παρακάτω έννοιες (4 μονάδες):

α. «αλυτρωτισμός»

Κατά τον 19^ο αιώνα, οι Έλληνες που ζούσαν στην επικράτεια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας ονομάστηκαν «αλύτρωτοι», επειδή δεν είχαν ακόμα απελευθερωθεί. Η πολιτική δε που στόχευε στην ένταξη των εδαφών αυτών και των κατοίκων τους στο ελληνικό κράτος, ονομάστηκε «αλυτρωτισμός».

β. Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος (Δ.Ο.Ε.)

Προκειμένου η Ελλάδα να πληρώσει την αποζημίωση η οποία της επιβλήθηκε μετά τον αποτυχημένο ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, αναγκάστηκε να συνάψει νέο δάνειο. Εκτός αυτού, οι Δυνάμεις για να διασφαλίσουν ότι η Ελλάδα θα αποπληρώσει τα χρέη της, υποχρέωσαν την χώρα να δεχτεί μια επιτροπή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου [Δ.Ο.Ε.], η οποία και ανέλαβε την διαχείριση των κυριότερων ελληνικών δημοσίων εσόδων.

γ. «Άρειος Πάγος»

Προκειμένου να εδραιωθεί η ελληνική επανάσταση υπήρχε η ανάγκη για καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών ανεφοδιασμού των ελληνικών στρατευμάτων, αλλά και για πολιτική οργάνωση των περιοχών που απελευθερώνονταν από τους Έλληνες αγωνιστές. Παράλληλα με τα παραπάνω, επιτακτική παρουσιαζόταν και η ανάγκη διαχείρισης των «εθνικών γαιών» ή «εθνικών κτημάτων», των ακίνητων δηλαδή οθωμανικών περιουσιών που είχαν περάσει στον έλεγχο των Ελλήνων. Τις ανάγκες αυτές ανέλαβαν να καλύψουν οι «τοπικοί οργανισμοί», δηλαδή οι πολιτικοί σχηματισμοί τοπικού χαρακτήρα, ένα είδος δηλαδή τοπικών κυβερνήσεων. Οι περισσότεροι από αυτούς τους πολιτικούς σχηματισμούς ελέγχονταν από τους προεστούς, τους Φαναριώτες και τους ιεράρχες, ενώ η παρουσία σε αυτούς εκπροσώπων των κατώτερων τάξεων ήταν σπάνια. Ένας από τους σημαντικότερους τοπικούς οργανισμούς που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης ήταν ο Άρειος Πάγος.

δ. Τρίτη τάξη

Η Γαλλική κοινωνία του 18^{ου} αιώνα ήταν οργανωμένη σε τρεις θεσμοθετημένες τάξεις στις οποίες οι άνθρωποι κατατάσσονταν σ' αυτές με βασικά κριτήρια την καταγωγή τους και τα προνόμια που τους είχαν κατανεμηθεί από τον ηγεμόνα. Μία από αυτές τις τάξεις ήταν, η λεγόμενη «τρίτη τάξη», στην οποία ανήκε το 98% του πληθυσμού και την αποτελούσαν όλοι όσοι δεν ανήκαν στους ευγενείς ή τον κλήρο, με λίγα λόγια, οι αστοί, οι αγρότες και οι εργάτες.

2. Κάτω από ποιες συνθήκες εκδηλώθηκε η διαμάχη μεταξύ ετεροχθόνων κι αυτοχθόνων Ελλήνων; Ποιο υπήρξε το τελικό αποτέλεσμα της διαμάχης αυτής; (4 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Κατά την διάρκεια της Εθνοσυνέλευσης του 1844, εκφράστηκε και μάλιστα με ιδιαίτερη ένταση, η αντίθεση μεταξύ αυτοχθόνων, δηλαδή Ελλήνων γεννημένων σε περιοχές που εντάχθηκαν στο ελληνικό κράτος και ετεροχθόνων, δηλαδή Ελλήνων που γεννήθηκαν σε περιοχές που βρίσκονταν έξω από τα σύνορα του ελληνικού κράτους. Οι αυτόχθονες διαμαρτύρονταν εξαιτίας του γεγονότος πως οι ετερόχθονες είχαν καταλάβει, χάρη στην μόρφωση που συνήθως διέθεταν, πολλές από τις θέσεις της δημόσιας διοίκησης, γεγονός που κατά την γνώμη τους δεν ήταν δίκαιο. Μετά από έντονες πιέσεις των αυτοχθόνων, οι οποίοι αποτελούσαν και την πλειοψηφία της Εθνοσυνέλευσης, αποφασίστηκε οι ετερόχθονες, χωρίς να χάσουν το δικαίωμα του Έλληνα πολίτη, να μην επιτρέπεται να διοριστούν σε διοικητικές θέσεις, χωρίς ωστόσο να αποκλείονται από την εκπαίδευση και τον στρατό. Ακόμα, οι ετερόχθονες μπορούσαν να εκλεγούν βουλευτές μόνο σε οικισμούς ετεροχθόνων, εάν ωστόσο οι οικισμοί αυτοί διέθεταν ορισμένο αριθμό κατοικιών.

3. Ποια προβλήματα παρουσίαζε η εφαρμογή κοινοβουλευτικών θεσμών στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα; (4 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Η καθιέρωση κοινοβουλευτικών θεσμών, όπως αυτή προέκυψε μετά τη θέσπιση του Συντάγματος του 1844, αποτέλεσε δίχως αμφισβήτηση μια θετική εξέλιξη. Ωστόσο οι πολλές εξουσίες του βασιλιά νόθευσαν τον δημοκρατικό χαρακτήρα του πολιτεύματος. Την ίδια στιγμή τα κόμματα συνέχισαν να αναπτύσσουν δράση, χωρίς όμως να είναι επίσημα αναγνωρισμένο. Στις εκλογές που ακολούθησαν χρησιμοποιήθηκαν αθέμιτα μέσα, όπως νοθεία, εκβιασμοί και χρηματισμοί, σε μια προσπάθεια να επηρεαστούν οι ψηφοφόροι.

Τέτοιες ήταν οι πρακτικές που εφάρμοσε κυρίως το γαλλικό κόμμα, υπό τον Ιωάννη Κωλέττη, το οποίο και ανακηρύχθηκε νικητής των εκλογών. Κατά την διάρκεια της πρωθυπουργίας του, την περίοδο 1844 – 1847, συνεργάστηκε με τον Όθωνα, παραβίασε σε πολλές περιπτώσεις το σύνταγμα, αγνόησε την Βουλή και χρησιμοποίησε κρατικούς πόρους για την εξυπηρέτηση ψηφοφόρων του.

Σε γενικές γραμμές ωστόσο, ο κοινοβουλευτισμός λειτουργούσε με προβλήματα και μετά την ψήφιση του Συντάγματος του 1864. Με δεδομένο πως οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν ήταν μόνιμοι, πολλοί πολίτες πίεζαν τους βουλευτές προκειμένου να εξασφαλίσουν κάποιον διορισμό στο δημόσιο. Καθώς την ίδια στιγμή δεν υπήρχαν συγκροτημένα κόμματα, οι βουλευτές, με την σειρά τους, στήριζαν με την ψήφο τους στην Βουλή τον πολιτικό αρχηγό που θα τους εξασφάλιζε τους διορισμούς των οπαδών του.

4. α. Άσκηση σωστού – λάθους (χωρίς αιτιολόγηση) (3 μονάδες)

β. Αναπτύξτε με σαφήνεια τον όρο «συνθήκη Κιουτσούκ - Καϊναρτζή» (1 μονάδα)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Κατά την προεπαναστατική περίοδο, καθώς οι Τούρκοι σταδιοδρομούσαν παραδοσιακά στον κρατικό τομέα, άφηναν το πεδίο στους Έλληνες, τους Εβραίους και τους Αρμένιους προκειμένου να διακριθούν στο εμπόριο αλλά και την ναυτιλία. Ειδικότερα οι Έλληνες πλοιοκτήτες εκμεταλλεύτηκαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την συνθήκη του Κιουτσούκ – Καϊναρτζή, η οποία υπογράφηκε το 1774 και επέτρεπε την ελεύθερη κίνηση των πλοίων που είχαν ρωσική σημαία στην περιοχή των στενών του Βοσπόρου.

- | | Σ | Λ |
|--|---|---|
| 1. Κατά το 2 ^ο μισό του 18 ^{ου} αιώνα ο Τζέημς Βατ εφηύρε την ατμομηχανή και δημιούργησε τα θεμέλια για την ανάπτυξη της Βιομηχανικής επανάστασης. | X | |
| 2. Η συνθήκη του Κιουτσούκ – Καϊναρτζή συνέβαλε έμμεσα και στη διάδοση των διαφωτιστικών ιδεών μεταξύ των υπόδουλων Ελλήνων. | X | |
| 3. Οι επαναστατικές προσπάθειες του υπόδουλου ελληνισμού κατά τον 18 ^ο αιώνα είχαν τη στήριξη της Ρωσίας. | X | |
| 4. Το σύνταγμα του 1864 αναγνώριζε δικαίωμα ψήφου σε όλους τους Έλληνες κι Ελληνίδες που είχαν συμπληρώσει το 21 ^ο έτος της ηλικίας τους. | | X |
| 5. Ο Ι. Κωλέττης διατύπωσε για πρώτη φορά τον όρο «Μεγάλη Ιδέα» στην εθνοσυνέλευση του 1844. | X | |
| 6. Το 1837 θα ιδρυθεί το πρώτο Πανεπιστήμιο στην Αθήνα, αλλά και Πολυτεχνική σχολή. | X | |

5. α. Ποιες ήταν οι βασικότερες επιδιώξεις και θέσεις των φορέων του Νεοελληνικού Διαφωτισμού; (2 μονάδες)

β. Τι γνωρίζετε για τη ζωή και το έργο των Ρήγα Βελεστινλή και Αδαμάντιου Κοραή; (2 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Με αφετηρία τις παροικίες, ο ελληνισμός ήρθε σε επαφή με τις ιδέες του Διαφωτισμού. Οι έμποροι και οι Έλληνες γενικότερα που ταξίδευαν στην Ευρώπη αποτέλεσαν τους φορείς διάδοσης των ιδεών αυτών στον ελλαδικό χώρο. Καλλιεργήθηκε λοιπόν σταδιακά η αντίληψη πως η λογική μπορεί όχι μόνο να εξηγήσει τον κόσμο, αλλά και να τον αλλάξει. Η εκπαίδευση παράλληλα συνδέθηκε άρρηκτα με τον αγώνα για την ελευθερία.

Διαμορφώθηκε λοιπόν γύρω στα μέσα του 18^{ου} αιώνα ένα κίνημα, το οποίο έχοντας ως βασικότερη επιδίωξη την διάδοση των διαφωτιστικών ιδεών μεταξύ των Ελλήνων, αποσκοπούσε στην ιδεολογική προετοιμασία του αγώνα για την ελευθερία και την αποτίναξη του Οθωμανικού ζυγού. Το κίνημα αυτό που αναπτύχθηκε κυρίως στις παροικίες και σε μερικά από τα μεγάλα εμπορικά κέντρα του ελληνισμού, όπως η Σμύρνη, τα Ιωάννινα και η Χίος, ονομάστηκε αργότερα «Νεοελληνικός Διαφωτισμός». Οι Έλληνες υποστηρικτές του Διαφωτισμού θαύμαζαν τον αρχαίο

ελληνικό πολιτισμό και τον συνέδεαν με την ελευθερία. Πίστευαν ακόμα πως η εκπαίδευση θα έπρεπε να θεμελιώνεται στην ενασχόληση με τις θετικές επιστήμες, να γίνεται στην λαϊκή γλώσσα και να υπηρετεί την προοπτική του αγώνα για την ελευθερία.

Ο Ρήγας Βελεστινλής γεννήθηκε το 1757 και πέθανε το 1798. Πρότεινε στην «Νέα Πολιτική Διοίκηση», ένα έργο επηρεασμένο από τις ριζοσπαστικές ιδέες των Γάλλων Ιακωβίνων, την δημιουργία μιας «Ελληνικής Δημοκρατίας», η οποία θα απλωνόταν σε ολόκληρη την περιοχή των Βαλκανίων, αντικαθιστώντας την Οθωμανική αυτοκρατορία και εξασφαλίζοντας ισονομία και ισοπολιτεία στους κατοίκους της. Ο Ρήγας επιχείρησε να εφαρμόσει τα τολμηρά του σχέδια, αλλά προδόθηκε και τελικά πλήρωσε με την ζωή του και την ζωή των συντρόφων του το όραμά του.

Ο Αδαμάντιος Κοραής ήταν θερμός υποστηρικτής των φιλελεύθερων ιδεών της Γαλλικής Επανάστασης, ενώ θεωρούσε πως οι Έλληνες προκειμένου να κερδίσουν την ελευθερία τους θα έπρεπε πρώτα να μορφωθούν. Μολονότι διαφωνούσε με τον εξαρχαισμό της γλώσσας, δεν δέχονταν αυτούσια την δημοτική, από την οποία ωστόσο πίστευε πως έπρεπε να αφαιρεθούν κάποιες λαϊκές και ξένες λέξεις.

ΟΜΑΔΑ Β

*Από τις τέσσερις (4) ερωτήσεις της Ομάδας Β να απαντήσετε τις δύο (2).
Κάθε ολοκληρωμένη απάντηση βαθμολογείται με τέσσερις (4) μονάδες.*

1. Με βάση τα στοιχεία που σας προσφέρουν τα παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις απαντήστε στο ερώτημα. **(4 μονάδες)**
Ποιο υπήρξε το έργο της αναθεωρητικής Βουλής του 1911;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Οποιαδήποτε απάντηση συνδυάζει μ' επιτυχία τη θεωρία του βιβλίου με τα στοιχεία που παρέχουν οι πηγές θα θεωρηθεί σωστή.

ΘΕΩΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ

Αποτέλεσμα της αναθεωρητικής Βουλής του 1911 ήταν το αναθεωρημένο Σύνταγμα, το οποίο προστάτευε αποτελεσματικότερα τις ατομικές ελευθερίες, επέτρεπε στο κράτος να αφαιρεί από τους ιδιοκτήτες τους με αποζημίωση μεγάλες εκτάσεις για να μοιραστούν σε ακτήμονες γεωργούς, ενώ παράλληλα θέσπιζε την μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων, απαγόρευε στους στρατιωτικούς και στους δημόσιους υπαλλήλους να εκλέγονται βουλευτές και καθιέρωνε την δωρεάν δημόσια εκπαίδευση. Στην προώθηση των παραπάνω μεταρρυθμίσεων, σημαντικό ρόλο έπαιξε και η κοινοβουλευτική ομάδα των Κοινωνιολόγων με επικεφαλής τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΘΕΜΑΤΟΣ

« Το 1911 αναθεωρήθηκε το Σύνταγμα του 1864 από τη Β' Διπλή Αναθεωρητική Βουλή του 1910. Το νέο Σύνταγμα δε μετέβαλε τη μορφή του πολιτεύματος ούτε την οργάνωση της πολιτείας. Αυτό στο οποίο προέβη κυρίως ήταν η διασφάλιση ατομικών ελευθεριών και δικαιωμάτων και η θέσπιση νέων κανόνων στην άσκηση της κρατικής εξουσίας. Όπως σταθερά παρατηρείται, με το νέο Σύνταγμα του 1911 τέθηκαν τα θεμέλια ενός Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα.

Θεμελιώδεις θεσμοί του Δημοσίου Δικαίου στη χώρα μας δημιουργήθηκαν τότε: μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων, υποχρεωτική και δωρεάν στοιχειώδης εκπαίδευση, εγγυήσεις για

την ανεξαρτησία των δικαστών, Συμβούλιο Επικρατείας, Εκλογοδικείο, Δικαστήρια Συγκρούσεως Καθηκόντων και Αγωγών Κακοδικίας.

Σημαντική ήταν η ψήφιση αναγκαστικής, κατόπιν αποζημίωσης, απαλλοτρίωσης ιδιοκτησιών γης και της κατάργησης του μεσαιωνικού αγροτικού συστήματος των Ιονίων νήσων, μέτρα που άνοιγαν το δρόμο για την αποκατάσταση των ακτημόνων αγροτών και την αγροτική μεταρρύθμιση. Προβλέπεται επίσης για πρώτη φορά ο σχηματισμός αγροτικών συνεταιρισμών.

Δημιουργούσε επίσης τη δυνατότητα για την ανάθεση έργων σε ξένους οργανωτές, νομιμοποιώντας έτσι την πρόσληψη ξένων ειδικών που θα αναλάμβαναν την οργάνωση και τη βελτίωση κυρίως των αμυντικών δυνάμεων.

Επρόκειτο γενικά για ένα Σύνταγμα και ένα σύνολο νόμων ευρύτερα, το οποίο υπηρετούσε το διπλό στόχο της εμπέδωσης των αρχών του Κράτους Δικαίου και του φιλελεύθερου δημοκρατικού πολιτεύματος.»

Πηγή: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού

2. Με βάση τα στοιχεία που σας προσφέρει το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις απαντήστε στο ερώτημα. **(4 μονάδες)**

Ποιοι υπήρξαν οι στόχοι του πολιτικού προγράμματος που ακολούθησε ο Χαρίλαος Τρικούπης ως πρωθυπουργός της Ελλάδας και ποια τα αποτελέσματα της πολιτικής που εφάρμοσε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Οποιαδήποτε απάντηση συνδυάζει μ' επιτυχία τη θεωρία του βιβλίου με τα στοιχεία που παρέχουν οι πηγές θα θεωρηθεί σωστή.

ΘΕΩΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ

Οι βασικοί στόχοι του Χαρίλαου Τρικούπη συνοψίζονταν στην δημιουργία ενός κράτους σύγχρονου και οικονομικά ανεπτυγμένου. Βασικές συντεταγμένες του της πολιτικής του ήταν η κατασκευή μεγάλων δημόσιων έργων υποδομής, όπως σιδηροδρομικό δίκτυο, οδοποιία, η διάνοιξη του Ισθμού της Κορίνθου και άλλα παρόμοια. Αυτά κατά τον Τρικούπη θα στήριζαν της οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Παράλληλα ο Τρικούπης προώθησε την ανασυγκρότηση των ενόπλων δυνάμεων, την εξυγίανση της δημόσιας διοίκησης μέσω της θέσπισης αντικειμενικών κριτηρίων πρόσληψης και τέλος την επιδίωξη ειρηνικής συμβίωσης με την Οθωμανική αυτοκρατορία. Προκειμένου ο Τρικούπης να επιτύχει όλα τα παραπάνω, επέβαλε βαρύτατη φορολογία και σύναψε μεγάλα δάνεια με τράπεζες του εξωτερικού. Προσέφερε τέλος στους Έλληνες κεφαλαιούχους του εξωτερικού προνομιακούς όρους για επενδύσεις.

Η αδυναμία της Ελλάδας να ανταποκριθεί στις οικονομικές υποχρεώσεις των δανείων που είχε συνάψει λίγο καιρό πριν, οδήγησε τον Τρικούπη στην απόφαση να την κηρύξει υπό πτώχευση, το 1893. Στις εκλογές που έγιναν δύο χρόνια αργότερα, το 1895, ο Τρικούπης δεν εκλέχτηκε ούτε βουλευτής.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΘΕΜΑΤΟΣ

«Ένα από τα πλέον σημαντικά προβλήματα στην ανάπτυξη της χώρας ήταν η παντελής έλλειψη έργων υποδομής, τα οποία θα επέτρεπαν την ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων. Πολιτικοί όπως ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ο Επαμεινώνδας Δεληγιώργης και ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος είχαν κατανοήσει τη σημασία τω ελλείψεων αυτών, όμως εσωτερικά

προβλήματα με κυριότερο τη δημοσιονομική στενότητα δεν επέτρεψαν την εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων προς την κατεύθυνση αυτή. Ο πρώτος που πέτυχε να εφαρμόσει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα κατασκευής μεγάλων δημόσιων έργων ήταν ο Χ. Τρικούπης. Το πρόγραμμά του υλοποιήθηκε με επιτυχία και αποτέλεσε τη βάση για την περαιτέρω ανάπτυξη της χώρας. Ωστόσο, τα ποσά που δαπανήθηκαν για την πραγματοποίηση των έργων επιβάρυναν τον κρατικό προϋπολογισμό και απορρόφησαν σημαντικό μέρος των εξωτερικών δανείων, γεγονός που συγκαταλέγεται στα αίτια που οδήγησαν ή τουλάχιστον επιτάχυναν την πτώχευση του 1893.

Στον τομέα των δημόσιων έργων συγκαταλέγεται και η κατασκευή δρόμων. Ως το 1882 υπήρχαν στην Ελλάδα 1.359 χιλιόμετρα αμαξιτών δρόμων, τα 2/3 των οποίων είχαν κατασκευαστεί στα Ιόνια νησιά από την περίοδο της εκεί αγγλικής κυριαρχίας. Το "Ταμείο Οδοποιίας", αρμόδιο για την κατασκευή των δρόμων, είχε ιδρυθεί από το 1862 επί πρωθυπουργίας Αλέξανδρου Κουμουνδούρου. Όμως ουσιαστικά άρχισε να λειτουργεί και να παίρνει γενναίες πιστώσεις μετά το 1882, επί κυβερνήσεων Τρικούπη. Ως το 1890 το οδικό δίκτυο είχε τριπλασιαστεί και ξεπέρασε σε μήκος τα 4.000 χιλιόμετρα. Κατά την τρικουπική περίοδο ξεκινά ουσιαστικά και η δημιουργία του σιδηροδρομικού δικτύου. Παράλληλα δόθηκε βάση στην κατασκευή λιμανιών, φάρων και γεφυριών. Αναδιοργανώθηκαν τα ταχυδρομεία και τα τηλεγραφεία με την εποπτεία βελγικής αποστολής. Τέλος, δύο από τα σημαντικότερα έργα της περιόδου ήταν η έναρξη το 1882 της αποξήρανσης της λίμνης Κωπαΐδας, που όμως αποπερατώθηκε πενήντα χρόνια αργότερα, και η διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου, που ξεκίνησε το 1882 και ολοκληρώθηκε το 1893.»

Πηγή: Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού

3. Με βάση τα στοιχεία που σας προσφέρει το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις απαντήστε στα ερωτήματα. **(4 μονάδες)**

Ποιες παιδαγωγικές και πολιτικές απόψεις διατύπωσε ο Ζαν Ζακ Ρουσσώ στα πλαίσια του κινήματος του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού; Κατά πόσο θεωρείτε πως οι θεωρίες του εξακολουθούν να επιδρούν στις σύγχρονες κοινωνίες;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Οποιαδήποτε απάντηση συνδυάζει μ' επιτυχία τη θεωρία του βιβλίου με τα στοιχεία που παρέχουν οι πηγές θα θεωρηθεί σωστή.

ΘΕΩΡΙΑ ΒΙΒΛΙΟΥ

Στα πλαίσια του κινήματος του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού ο Ρουσό υπήρξε ριζοσπαστικός, υποστηρίζοντας πως η πολιτική εξουσία θα πρέπει να βρίσκεται στα χέρια του λαού και όχι κάποιου ηγεμόνα. Ο ίδιος θα προτείνει και τον όρο «γενική βούληση» μέσα από τον οποίο θα θελήσει να περιγράψει την σύνθεση των ατομικών βουλήσεων από την οποία εκφράζεται το δημόσιο συμφέρον. Η γενική βούληση τέλος εκφράζεται με την συμμετοχή του λαού στην λήψη των αποφάσεων.

Σύμφωνα με τις απόψεις που εκφράζονταν μέσω των διαφωτιστών, η εκπαίδευση αποτελούσε ένα από τα μέσα για την διασφάλιση της συνεχούς προόδου του ανθρώπου. Στο ίδιο πλαίσιο ο Ρουσό στο έργο του «Αιμίλιος» υποστήριξε πως η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται στην προσωπική αναζήτηση του διδασκόμενου. Ο δάσκαλος λοιπόν θα πρέπει να λειτουργεί όχι ως αυθεντία, αλλά ως το μέσο προκειμένου ο μαθητής να οδηγείται στην ανακάλυψη των απαντήσεων.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΘΕΜΑΤΟΣ

«Αν βοηθήσετε τον μαθητή σας να μάθει να παρατηρεί τα φυσικά φαινόμενα, θα του αναπτύξετε γρήγορα την περιέργεια. Αλλά για να τροφοδοτήσετε την περιέργεια του δεν πρέπει να βιάζεστε να την ικανοποιήσετε. Τοποθετήστε τον μπροστά στα προβλήματα και αφήστε τον μόνο του να τα λύσει. Η γνώση του δεν πρέπει να προέρχεται από την δική σας διδασκαλία αλλά από τη δική του κατανόηση. Δεν πρέπει να μαθαίνει τη γνώση, αλλά να την ανακαλύπτει. Εάν στο μυαλό του μαθητή η λογική αντικατασταθεί με το κύρος του δασκάλου, τότε ο μαθητής θα πάψει να σκέπτεται και θα γίνει φορέας της αντίληψης των άλλων.»

Από το έργο «Αιμίλιος ή περί αγωγής» (1762) του Ρουσσώ, μετ. Σ. Κόνδη

4. Σε ποιες περιπτώσεις υπήρξε προσπάθεια εφαρμογής της «Μεγάλης Ιδέας», με στρατιωτικά μέσα, κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα; Ποια υπήρξαν τα αποτελέσματα των προσπαθειών αυτών για το ελληνικό κράτος; (4 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Το 1854 ξέσπασε ρωσοτουρκικός πόλεμος. Η Αγγλία και η Γαλλία τάχθηκαν με το πλευρό του σουλτάνου και ο πόλεμος μεταφέρθηκε στην ρωσική χερσόνησο της Κριμαίας.

Τόσο ο Όθωνας, όσο και μεγάλο ποσοστό των Ελλήνων θεώρησαν πως δινόταν στην Ελλάδα μια καλή ευκαιρία να επεκτείνει τα σύνορα της. Έτσι στις αρχές του 1854, Έλληνες στρατιωτικοί οργάνωσαν εξεγέρσεις στις περιοχές της Θεσσαλίας, της Ηπείρου και της Μακεδονίας. Η απάντηση ήταν άμεση, με τα αγγλικά και τα γαλλικά στρατεύματα να καταλαμβάνουν τον Πειραιά, απαιτώντας από τον Όθωνα να τηρήσει η Ελλάδα αυστηρή ουδετερότητα.

Ο Κριμαϊκός πόλεμος θα λήξει τελικά με την ήττα της Ρωσίας, ενώ ο σουλτάνος αμέσως μετά, πιεζόμενος και από τις Δυνάμεις, προχώρησε σε μεταρρυθμίσεις, οι οποίες έμειναν γνωστές ως «Χάτι Χουμαγιούν». Στόχος των μεταρρυθμίσεων ήταν η διασφάλιση της ισότητας όλων των υπηκόων της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, ανεξάρτητα από φυλή ή θρήσκευμα. Εγκαινιάστηκε έτσι μια περίοδος ανάπτυξης του ελληνισμού στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

Παράλληλα στην Ελλάδα, τα τρία παλαιά κόμματα, δηλαδή το αγγλικό, το γαλλικό και το ρωσικό έπαψαν να υπάρχουν, καθώς μετά από τις εξελίξεις του Κριμαϊκού πολέμου, η ελληνική κοινή γνώμη έχασε την εμπιστοσύνη της στις τρεις Μεγάλες Δυνάμεις.

Το 1896 θα ξεσπάσει επανάσταση στην Κρήτη. Πιεζόμενος και από την κοινή γνώμη, που εξακολουθούσε να εμπνέεται από την Μεγάλη Ιδέα, ο Δηλιγιάννης θα στείλει τον Φεβρουάριο του 1897 στρατό στην Κρήτη.

Σχεδόν αμέσως με τα γεγονότα της Κρήτης θα ξεσπάσει στην Θεσσαλία ελληνοτουρκικός πόλεμος στον οποίο ο ελληνικός στρατός, υπό την αρχηγία του διαδόχου Κωνσταντίνου, ηττήθηκε. Οι οθωμανικές μάλιστα δυνάμεις έφτασαν ως την Λαμία και σταμάτησαν τις επιχειρήσεις εκκενώνοντας την Θεσσαλία μόνο αφού ο σουλτάνος έλαβε διαβεβαίωση από τις Δυνάμεις πως η Ελλάδα θα πλήρωνε μια πολύ μεγάλη πολεμική αποζημίωση.

Προκειμένου η Ελλάδα να πληρώσει την αποζημίωση αναγκάστηκε να συνάψει νέο δάνειο. Εκτός αυτού, οι Δυνάμεις για να διασφαλίσουν ότι η Ελλάδα θα αποπληρώσει τα χρέη της, υποχρέωσαν την χώρα να δεχτεί μια επιτροπή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου [Δ.Ο.Ε.], η οποία και ανέλαβε την διαχείριση των κυριότερων ελληνικών δημοσίων εσόδων.

Μετά από την ήττα του 1897, η λαϊκή δυσαρέσκεια εναντίον των πολιτικών και των Ανακτόρων άρχισε να μεγαλώνει συνεχώς. Ωστόσο ο βασιλιάς Γεώργιος εξακολουθούσε να παρεμβαίνει αποφασιστικά τόσο στην εσωτερική, όσο και στην εξωτερική πολιτική. Οι συνεχείς αυτές παρεμβάσεις, τόσο του βασιλιά Γεωργίου, όσο και άλλων μελών της βασιλικής οικογένειας στην πολιτική ζωή της χώρας και στην λειτουργία των ενόπλων δυνάμεων, υπήρξε και ένας από τους κύριους παράγοντες που οδήγησαν το 1909 στην εκδήλωση του κινήματος στο Γουδί.